

Açık ve Uzaktan Eğitim İçerik Tasarımında Öğretici Etik Kurallarını Belirleme: Anket Geliştirme Çalışması

Identifying Instructors' Ethical Rules for Content Design in Open and Distance Learning: A Questionnaire Development Study

Nazmi SARIGÜL¹

Millî Eğitim Bakanlığı, Tatvan Bilim ve Sanat Merkezi, Bitlis, Türkiye

Mukaddes GEZMİŞ
GÜNDOĞDU²

Beykent Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, İstanbul, Türkiye

Belma KESGİN EZGİ³

Millî Eğitim Bakanlığı, Erzurum İbrahim Hakkı Fen Lisesi, Erzurum, Türkiye

Uğur DEMİRCİ⁴

Millî Eğitim Bakanlığı, Çayirova Mehmet Akif İlkokulu, Kocaeli, Türkiye

Öz

Bu araştırmanın odak noktası, açık ve uzaktan eğitimde öğreticilerin içerik tasarımında sergiledikleri etik sorumlulukları belirlemeye yönelik "Açık ve Uzaktan Eğitim İçerik Tasarımında Öğretici Etik Kurallarını Belirleme Anketi"ni geliştirmektir. Araştırmanın hedef kitlesi öğretmenlerdir. Ölçeğin geliştirilmesi aşamasında, alan yazınında içerik tasarımında dikkate alınması gereken etik unsurların incelenmesi ve uzman görüşlerine başvurulması temel alınmıştır. Anket, fikri mülkiyet, bilginin doğruluğu, gizlilik ve eşitlik olmak üzere dört temel boyutta toplam 17 madde içermektedir. Likert ölçeği kullanılarak, eğitimcilerin her bir maddeye yönelik katılım veya katılmama düzeyleri değerlendirilmiştir. Anketin tasarım süreci, uzman görüşlerinin alınması, pilot test uygulanması ve güvenilirlik-geçerlik analizlerini içermektedir. Uzmanlar tarafından yapılan geri bildirimlerle anket maddeleri netleştirilmiş ve iyileştirilmiştir. Pilot test, ölçeğin okunabilirliği ve kapsamlılığını değerlendirmek üzere küçük bir eğitimci grubuyla gerçekleştirilmiştir. Güvenilirlik ve geçerlilik analizleri, pilot verileri kullanarak yapılmış ve ölçeğin güvenilir ve geçerli olduğunu göstermiştir. Ön uygulama sürecinde, oluşturulan anketin geçerlilik ve güvenilirliği gözleme dayalı verilerle incelenmiş ve uzman önerileri doğrultusunda gerekli iyileştirmeler yapılmıştır. Sonuç olarak, araştırma kapsamında geliştirilen "Açık ve uzaktan Eğitim İçerik Tasarımında Öğretici Etik Kuralları Belirleme Anketi"nde yer alan maddelerin, belirlenen ölçütleri sağlayarak güvenilir ve geçerli olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Açık ve uzaktan eğitim, içerik tasarımı, etik, anket geliştirme

Abstract

The focus of this research is the development of the "Questionnaire for Determining Instructor Ethical Rules in Open and Distance Education Content Design" to determine the ethical responsibilities of instructors in content design in open and distance education. The target group of the research are teachers. The development of the scale was based on a review of the ethical elements that should be considered in content design in the literature and on expert opinion. The questionnaire contains a total of 17 items in four main dimensions: intellectual property, accuracy of information, confidentiality and equality. A Likert scale was used to assess the extent to which educators agreed or disagreed with each item. The questionnaire design process included obtaining expert opinions, pilot testing, and reliability and validity analyses. The questionnaire items were clarified and improved with the feedback from the experts. The pilot test was conducted with a small group of educators to assess the readability and comprehensiveness of the scale. Reliability and validity analyses were carried out using the pilot data and showed that the scale was reliable and valid. During the pre-application process, the validity and reliability of the questionnaire were examined using observational data and necessary improvements were made in line with expert suggestions. As a result, it was found that the items of the "Questionnaire for Determining Instructor Ethical Rules in Open Distance Education

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:

E-mail: belmakesgin@gmail.com

Geliş Tarihi/Received 06.02.2024

Kabul Tarihi/Accepted 25.07.2024

Yayın Tarihi/ 20.09.2024

Publication Date

Cite this article

Sarıgül, N., Gezmiş-Gündoğdu, M., Kesgin-Ezgi, B., & Demirci, U. (2023). Identifying instructors' ethical rules for content design in open and distance learning: A questionnaire development study. *The Journal of Open Learning and Distance Education (JOLDE)*, 2(1), 14-25.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.

Content Design" developed within the scope of the research are reliable and valid by providing the specified criteria.

Keywords: Open and distance education, content design, ethics, questionnaire development

Giriş

Eğitim, insan hayatının temel bir unsuru olmuş ve tarih boyunca çeşitli zorluklarla karşılaşarak sürekli evrim geçirmiştir. Farklı dönemlerde ortaya çıkan çeşitli ihtiyaçlar, eğitim sistemlerinde değişikliklere yol açmış ve bu değişimler, eğitim-öğretim yöntemlerini şekillendirmiştir. Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte eğitim ihtiyaçları da evrilmiş ve bu gelişmeler, açık ve uzaktan eğitim gibi yeni yöntemleri ortaya çıkarmıştır.

Bu çalışma, eğitimin evrimini ve özellikle açık ve uzaktan eğitimin ortaya çıkışını inceleyerek, bu alandaki eğitim-öğretim yöntemlerini anlamayı ve değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Açık ve uzaktan eğitim, bireylerin bilgiye erişim sağlayabilmeleri için teknoloji araçlarıyla gerçekleştirilen bir öğrenme yöntemidir. Uzaktan eğitim teknolojik ilerlemelerden fazlasıyla etkilenmiş olup, internetin gelişimi ve taşınabilir medya araçlarının etkisiyle birlikte, daha erişilebilir hale gelmiştir (Köksal, 2013). Televizyon, mobil cihazlar ve bilgisayar gibi araçlar, fiziksel bir yakınlık olmadan eğitim-öğretim faaliyetlerini mümkün kılar.

Günümüzde, açık ve uzaktan eğitim giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bu yöntem, öğrencilere esneklik ve erişim kolaylığı sunarken, aynı zamanda öğretim tasarımı ve planlamasında yeni zorlukları da beraberinde getirmektedir. Öğretim tasarımları, temelde öğrenme teorilerine göre şekillendirilir ve davranışçı, bilişsel ve yapılandırmacı yaklaşımları içerebilir.

Literatür incelendiğinde, öğretim tasarımlarının üç temel soruya odaklandığı görülmektedir: Öğretimin hedefleri nelerdir? Öğretimin stratejileri nelerdir? Ölçme değerlendirme nasıl olmalıdır? Araştırmalar, bu temel sorulara cevap vererek farklı tasarım modelleri geliştirmiş ve içerik tasarımının önemine vurgu yapmıştır" (Dick, Carey, & Carey, 2015). Günümüz eğitim sisteminde, öğretmenler, çeşitli içerik araçları kullanarak konuları öğrencilere daha etkili bir şekilde aktarmayı amaçlamaktadır. Araştırmalar doğrultusunda uzaktan eğitim ortamlarında, öğretmenlerin mevcut bilgi, beceri ve dijital okuryazarlığının eğitim ortamlarının kullanımı için yeterli düzeyde olması gerekmektedir (Metin ve Korkman, 2021).

Açık ve uzaktan eğitimde içerik tasarımı, gelişen teknolojiyle birlikte web 2.0 araçları ve uzaktan eğitim yönetim sistemlerinin kullanımı gibi yeniliklere açık hale gelmiştir. Tasarım süreci boyunca, problemin ve ihtiyacın sürekli değişebileceği, yeni bilgilerin ortaya çıkabileceği göz önünde bulundurulmalı ve tasarımcıların esnek düşünme ve problem çözme becerilerine sahip olması gerekmektedir (Aydemir, 2018). Ancak, içerik tasarımının yanı sıra öğreticilerin etik sorumlulukları da önemli bir konudur. Etik kurallara uygun bir şekilde içerik tasarımı yapılması, öğrencilere eşit fırsatlar sunmak ve adil değerlendirme sağlamak açısından kritiktir. Bu bağlamda, bireylerin istenmeyen görsel ve işitsel içeriklerle karşılaşması, çevrimiçi kaynak kullanımının sınırlarının dışına çıkılması ve en önemlisi bireylerin mahremiyetinin ihlali riski ile uzaktan eğitimin verimini düşürmesine ve adaletsiz bir şekilde ilerlemesine neden olabilmektedir (Tatlı & Koca, 2023). Nitekim açık ve uzaktan eğitimde içerik tasarımındaki etik sorunların belirlenmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi, bu alandaki literatüre önemli bir katkı sağlayacaktır. Mevcut literatürde etik konusunun yeterince ele alınmadığı ve öğreticilerin bu konudaki sorumluluklarının belirlenmesine yönelik bir ölçeğin eksik olduğu göz önüne alındığında, bu çalışmanın bu boşluğu doldurması ve araştırmacılara, öğreticilere ve yöneticilere rehberlik etmesi beklenmektedir.

Araştırmanın önemi, açık ve uzaktan eğitimde etik konusunun gün geçtikçe artan bir öneme sahip olması ve öğreticilerin bu konudaki bilinç düzeylerinin yükseltilmesi gerekliliğinden kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda, öğreticilerin etik sorumluluklarına dair farkındalıklarını artırmak ve içerik tasarımında etik kurallara uygunluğu sağlamak için bir ölçeğin geliştirilmesi, bu alandaki uygulamalara katkıda bulunacaktır.

Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

Geçmişten günümüze kadar eğitim insanoğlu için bir problem olarak görülmüş ve bu problemi çözmek için sürekli farklı yollar farklı sistemler geliştirmeye çalışmıştır. İnsanlık tarihi boyunca her dönemi farklı ihtiyaçların ortaya çıkması eğitimde de görülmüştür. Bu farklılıklar çözüm yollarını da değiştirmiş ve farklılıklara özgü eğitim öğretim yöntemleri ortaya çıkmıştır. Teknolojinin gelişmesi ile eğitim ihtiyaçları da bu yönde değişiklik göstermiş ve bu gelişim ortaya açık ve uzaktan eğitim yöntemini ortaya çıkarmıştır. Açık ve Uzaktan bireylerin bilgiye ulaşmak için teknoloji aracılığıyla öğrencilere sağladığı olanaklar ile günümüzde eğitimde önemli bir yer edinmekte ve her geçen gün önemi biraz daha artmaktadır. Televizyon, mobil cihazlar, bilgisayar gibi araçların fiziksel bir yakınlık olmadan eğitim-öğretim faaliyetlerinin yapılması iş ve işlenmelerine Açık ve uzaktan eğitim olarak ifade edilmektedir. Eğitimin planlı ve programlı olarak verilmesi belirli disiplinlerin ortaya konularak eğitimde alınan verimin en üst düzeyde olması gerekmektedir. Tüm eğitim kademelerinde olduğu gibi Açık ve uzaktan eğitimde de verilmesi düşünülen eğitim ve öğretimin belirli amaçlar doğrultusunda öğrenmeyi en basit düzeyde kasıtlı olarak yapılması olarak ifade edebiliriz. Bu nedenle öğretimin tasarlanması ve planlı olarak yapılan bu işlerin organize edilmesi hazırlanması ve sürdürülmesi ile ilişkilidir. Öğretim tasarımları temelde öğrenme teorilerine göre şekillendirilir. Bu

modeller davranışçı, bilişsel ve yapılandırmacı yaklaşımlardır. Ortaya konulacak öğretim tasarımı benimsenen yaklaşımla ilişkilidir ve öğretim modelinde yansımaları mevcuttur. Çünkü öğretim tasarımı planlı olarak yapılan öğretim süreçlerinin bütünüdür (Abdulkadir, 2015). Literatür araştırıldığında öğretimin tasarlanması üç temel soruyu cevaplayarak yapıldığını görmekteyiz. Bunlar; Öğretimin hedefleri nelerdir? Öğretimin stratejileri nelerdir? Ölçme değerlendirme nasıl olmalıdır?

Araştırmalar öğretim tasarımları bu üç temel soru üzerine ve cevaplar vererek farklı tasarım modelleri ortaya atılmıştır. Öğretim tasarımları incelendiğinde tüm tasarım modellerinde içerik tasarımının öğretim tasarımında önemli bir yeri olduğunu görmekteyiz. Günümüz eğitim sisteminde öğretmenler, konuların daha kolay ve kalıcı olması amacıyla çeşitli içerik araçlarından yararlanmaktadır. Akıllı tahta, kara tahta, beyaz tahta, projeksiyon, cetvel ya da laboratuvar malzemeleri, bilgisayarda hazırlanmış sunumlar gibi araçların kullanımı içeriğin öğrenciye doğru ve kalıcı şekilde aktarılması amacıyla hizmet eder ve iyi hazırlık yapıldığında öğretmenin işini ve öğretimi aktarmasını kolaylaştırır (Özkaş, 2010). Açık ve uzaktan eğitimde teknolojinin gelişmesiyle birlikte yukarıda saydığımız eğitim araçlarında yenilikler ve içerik sunum araçlarında değişiklikler olmuştur. Özellikle açık ve uzaktan eğitimde içerik sunum araçlarında web 2.0 araçlarını örnek olarak gösterebiliriz. Bunun yanı sıra uzaktan eğitim yönetim sistemleri kendi web 2.0 araçlarını kullanarak da uzaktan eğitimde içerik sunumlarına katkı sağlamaktadırlar. İçeriğin öğrencilere eksiksiz ve doğru bir şekilde ulaştırılmasının yanında etkili bir öğrenimin gerçekleştirilmesi de önemli bir durumdur. Burada içerik geliştirme de ADDIE, Dick ve Carey modeli, Kemp modeli, Gagne ve Briggs modeli, Seels ve Glasgow bu modeller temel alınarak yapıldığını ve bu modellerin içerik tasarımında kullanılan başlıca makro modellemeler olduğunu söyleyebiliriz (Çakır, Calp, & Doğan, 2015). Her üç modelde de içerik gelişimi öğretimin öğrencilere en verimli şekilde verilmesini farklı açılardan incelemiş ve içeriğin farklı yönlerini bizlere açıklamaya çalışmıştır. Her içerik gelişimi temelde öğrenciye verilecek öğretimin en kolay ve kalıcı şekilde verilmesini benimsemiştir. Açık ve uzaktan eğitimde yüz yüze eğitime nazaran içerik tasarımı daha çok dikkat edilmesi gereken unsurlardan bir tanesidir. Uzaktan eğitimde içerik tasarımında öğrenci ilgisi öğretimin başarılı bir şekilde sunulmasının yanında, sunulan bu içeriklerin etik değerler açısından incelenmesi ve doğru bir şekilde sunulması gerekir. Eğitim uygulamalarının tüm aşamalarında etik kuralların dikkate alınarak planlama ve uygulamaların yapılması eğitimin niteliğini arttırmaktadır. Uzaktan eğitimde hem öğretimi planlayan hem de uygulayan konumunda olan öğretmenler karşılaşılan etik olumsuzlukların en aza indirgenmesi için kendilerini bu konuda sorgulamaları önemli bir unsurdur. Bu çerçevede Açık ve uzaktan eğitimde ortaya çıkan etik sorunların ne kadarının öğretmenlere yani bu işin mutfağında bulunan kişiler tarafından giderilebileceği sorusu sorulmalı ve bu problemler üzerinde gerekli araştırmalar yapılmalıdır (Tatlı & Koca, 2023). Bu çalışmada, Açık ve uzaktan eğitimde içerik tasarımında karşılaşılan etik sorunların nelere olabileceğini ve bu sorunların en aza indirmek amacıyla sorunun teorik çerçevesinin de çizmek amacıyla hareket edilmiştir. Bu bağlamda uzaktan eğitimde içerik tasarımı, geliştirilmesi ve uygulanmasının her aşamasında göz önünde bulundurulması gereken etik ilkelerin belirlenmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Bu çerçevede Açık ve uzaktan eğitim planlayıcı ve uygulayıcılarının dikkate alması gereken etik ilkeleri belirleme ye yönelik ölçek oluşturma çalışması yapılmıştır.

İlgili Araştırmalar

Açık ve uzaktan eğitimde etik ilkeleri inceleyen alan yazın taramalarında birçok yazı ve makaleyle karşılaşmıştır; ancak incelenen tüm kaynaklar, bu alanda daha fazla araştırma yapılması gerektiği konusunda bir inanç oluşturmuştur. UNESCO'nun vurguladığı gibi, etik olmadan elde edilen başarıların ciddi eleştirilere maruz kalabileceği, eğitim programlarında etik konusunun önemini savunan çeşitli sivil toplum kuruluşları tarafından kültürel, hukuki, felsefi ve dini mirasa saygı gösterilerek öğretilmeye başlanmıştır. Etik kuralların gözden geçirilmesi, eğitimdeki hızlı gelişmelerin, açık ve uzaktan öğrenme alanındaki etik konuların değerlendirilmesine yönelik modellerin formüle edilmesini zorunlu kılmıştır (Farahani, 2012).

Literatür araştırması, açık ve uzaktan eğitimde yapılan araştırmaların genellikle plan ve programlama odaklı olduğunu göstermektedir. Uzaktan eğitimde etik konusuna daha az önem verildiği gözlemlenmektedir, özellikle pandemi dönemi ve sonrasında bu konuda artan bir ilgi görülmektedir. Açık ve uzaktan eğitimde içerik tasarımı konusundaki araştırmalarda ise içerik geliştirme ile ilgili birçok çalışmaya rastlanmıştır. Uzaktan eğitimin başarılı olması ve eğitime olumlu katkılar sağlaması için sunulan içeriklerin kalitesi ile doğru orantılı olduğu vurgulanmaktadır. Bu içeriklerin sadece konu olarak zengin ve nitelikli olmasının yanı sıra aynı zamanda günümüz öğrencilerinin ve öğretmenlerinin beklentilerine de cevap vermesi önem arz etmektedir (Çakır vd., 2015).

Kaliteyi ön planda tutarken içerik tasarımının aynı zamanda etik ilkeler doğrultusunda olması gereklidir. Ancak yapılan araştırmalarda uzaktan eğitimde içerik tasarımındaki etik konuların sınırlı bir şekilde ele alındığı gözlemlenmiştir. Bu sebeple, içerik tasarımı ve bu içeriğin uygulayıcısı ve planlayıcısı olan öğreticilerin etik kurallarına dikkat etmeleri gerektiği konusunda yapılan araştırmalar oldukça kısıtlıdır. Bu araştırma, öğreticilerin içerik tasarımında dikkate almaları gereken etik kuralların belirlenmesine katkı sağlamak amacıyla bir ölçek geliştirmeyi hedeflemektedir.

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Etik, bireylerin toplum içerisinde sergiledikleri olumlu davranışları tanımlarken, bireylerin ahlaki tutumlarının temel nedenlerini de irdelemektedir (Tatlı & Koca, 2023). Etiğin iyi ve kötü analizinin yapılarak toplumda ayırt edilmesi, bir olgu karşısında sergilenecek davranışlarla doğrudan ilişkilidir. Toplumun bir parçası olan eğitimde de etiğin analiz edilmesi kaçınılmazdır. Eğitimin bir parçası olan açık ve uzaktan öğrenmede de etik, üzerine araştırmalar yapılan ve etik kurallarının istenilen şekilde geliştirilmesi için tartışmalara yol açan önemli bir konudur. Açık ve uzaktan öğrenmede uygulama etiğinin gündeme gelmesi son 20 yıl içerisindeki tartışmalar ile gündeme gelmiştir (Faramani, 2012). Açık ve uzaktan öğrenmede etiği konu alan araştırmalar bir programın tasarlanması, öğretime yönelik araştırmalar, mentörlük ve değerlendirme üzerine odaklanmıştır (Cervero & Wilson, 1994; Pratt, 1998; Day, 1988; Brookfield, 1988).

Berge ve Mrozowski'ye göre (2001) açık ve uzaktan öğrenmede teknolojinin etkisinden ziyade kullanılan teknolojilerin dikkate alınarak her birinin ayrı ayrı etkisine odaklanıp bu etkileri irdelemek gerektiğinden bahsetmiştir. Alan yazın incelendiğinde açık ve uzaktan öğrenmede yapılan çalışmalar şunu göstermektedir ki araştırmacılar; açık ve uzaktan öğrenmeyi tanımlamaya ve yöntemlerine odaklı veya sosyal bağlamdaki etkilerine yönelik çalışmalara yönelmektedir. Sharma (2004) açık ve uzaktan öğrenmede çeşitli konuların ele alınması gerektiğinden bahsederek güvenilirlik, uzmanlık, işbirliği gibi birden fazla çalışma alanı belirlemiştir. Tüm bu çalışma alanları incelendiğinde açık ve uzaktan eğitimde etik kavramı daha da önem kazanmaktadır.

Bu çalışma, son yıllardaki açık ve uzaktan öğrenme alanındaki etik standartların popüler bir tartışma konusu olması nedeniyle önemlidir. Ayrıca açık ve uzaktan öğrenmedeki çalışma alanları da düşünülerek her çalışma alanına ait etik sorumlulukların yerine getirilebilmesi, etik standartların belirlenebilmesi açısından da gereklidir. Etik standartlar açık ve uzaktan öğrenmedeki davranış beklentilerini karşılayacak şekilde ifade edilmelidir. Etik standartların belirlenmesi ve ölçülebilir olması açık ve uzaktan öğrenmede işbirlikçilerin ortak bir anlayışla hareket etmelerini de sağlayacaktır. Açık ve uzaktan öğrenmede öğretenlerin etik sorumluluğuna dair hazırlanan ölçek ilgili kişiler arasında profesyonel gelişimin de temelini oluşturacaktır.

Açık ve uzaktan öğrenmeye yönelik öğretenlerin etik sorumluluğu araştırılırken öğretenlerinde bu konudaki sorumlulukları göz önüne alınmalıdır. Öğretenlerin günümüz şartlarını göz önüne alarak kendini geliştirmesi; din, dil, ırk gözetmeksizin ayrımcılık yapmaması; eğitim paydaşlarını ve kararlarını zorlayıcı davranışlar içerisinde girmemesi; paydaşlar arasındaki ilişkiyi çıkarları için kullanmaması, kendi kimliğini politik amaçlar için kullanmaması; araştırma ve yayın ilkelerine bağlılığı, değer ve hedeflerini göz önünde bulundurarak hareket etmesi etik kurallar açısından önemlidir (Köksal, 2013). Bu kriterlerin uygunluğu ve ölçülebilir olması öğreticilerin etik anlamda doğru seçimler yapmasında ve doğru hareket etmesinde önemlidir. Bu kriterlerden yola çıkarak bir ölçeğin geliştirilmesi de alan yazına katkı sağlayarak açık ve uzaktan öğrenmede öğreticilere, yöneticilere ve araştırmacılara yol gösterecektir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, öğreticilerin açık ve uzaktan öğrenmedeki etik konusunu etkileyen faktörleri ölçebilecek, analiz edebilecek ve sonuçları geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmektir.

Açık ve Uzaktan öğrenmede öğreticilerin etik sorumlulukları nelerdir? sorusundan yola çıkarak yukarıda gereçlendirilen probleme çözüm bulmaktadır. Bu problemden yola çıkarak aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranacaktır;

1. Öğreticilerin cinsiyeti ve yaş grubu, etik sorumluluk algısını nasıl etkiler?
2. Öğreticilerin etik sorumlulukları ile öğrenci başarısındaki etkisi nelerdir?
3. Açık ve uzaktan öğrenmede öğreticilerin etik sorumlulukları ve eğitim kalitesi arasında bir ilişki var mıdır?
4. Öğrencilere eşit fırsatlar sunmak adına öğreticilerin iletişim stratejileri nelerdir?
5. Uzaktan sınavlarda hile önleme ve adil değerlendirme için öğreticiler hangi etik kurallara uymaktadır?

Yöntem

Yöntem bölümünde, araştırmanın katılımcılarına, anketin geliştirilmesinde izlenen sürece, toplanan verilerin analizi ile ayrıntılı bilgiler sunulmuştur.

Anketin Geliştirilmesi

Araştırmanın hedef evreni Türkiye'deki Açık ve uzaktan eğitim sunan eğitim kurumlarında öğretici konumunda bulunan eğitimcilerdir. Geliştirilen bu anket kullanılarak, açık ve uzaktan eğitimde içerik tasarımı sürecinde öğreticiler için etik sorumlulukların belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla gerçekleştirilen çalışmanın hedef kitlesini özellikle üniversitelerde eğitim öğretim faaliyetlerinin ana faktörleri olan öğretim elemanları oluşturmaktadır.

Açık ve uzaktan eğitimde içerik tasarımı sürecinde öğreticiler için etik kurallarını belirleme anketi oluşturulurken içerik tasarımında dikkate alınması gereken etik kurallar açıklanmıştır. Bu akışa uygun maddeler alan yazın taranıp etik ile ilgili

konular ile içerik tasarımına dair çalışmalardan ayrı ayrı yararlanılmıştır. Anket çalışma süreci Şekil 1 de görüldüğü üzere 4 aşama ve her aşamada anket geliştirmeye yönelik süreçlerden oluşmaktadır.

Şekil 1: Anket Geliştirme Süreci (Büyüköztürk, 2005)

1.Aşama: Problemin Tanımlanması Amaç ve Sorunları Belirleme

Açık ve uzaktan eğitimde içerik tasarımı sürecinde öğretmenler için açık ve uzaktan öğrenmedeki etik sorumlulukları ve bu etik sorumlulukları etkileyen faktörleri ölçebilecek, analiz edebilecek ve sonuçları geçerli ve güvenilir bir anket geliştirmektir.

2.Aşama: Madde Yazma Taslak Form Oluşturma

Anket çalışmasının madde havuzu alan yazın taraması sonucunda araştırma gurubunda beyin fırtınası yapılarak oluşturulmuştur. Açık ve uzaktan eğitim içerik tasarımında öğretici etik sorumlulukları konusunda literatürde eksiklik olduğu fark edilmiştir. Bu bağlamda, çalışmada geliştirilen anket içerik tasarımında 4 boyutu ele almıştır. 19 maddelik taslak anket formu oluşturulmuştur.

Ön uygulama öncesinde, taslak anket form 24 uzman tarafından değerlendirilmiş ve uzman dönütleri doğrultusunda bazı maddeler çıkartılmış bazı maddelerde de iyileştirmeler yapılmıştır.

3.Aşama: Uzman Görüşü Alma ve Ön Uygulama Formu Oluşturma

Araştırmacılar tarafından alan yazın taranırken ve içerik tasarlarken dikkat edilmesi gereken etik unsurlar neler olduğuna odaklanılarak çalışmalar analiz edilmiştir. 19 maddeden oluşan anket hazırlanmıştır. Anket maddeleri araştırmacılar ve alan uzmanı tarafından etik ve içerik tasarım boyutları dikkate alınarak hazırlanmıştır. Belirlenen boyutlar ayrı ayrı puanlanmakta ve değerlendirilmektedir.

Tablo 1

Açık ve Uzaktan Eğitim İçerik Tasarımında Öğretici Etik Kurallarını Belirleme Anketinde Boyutlara Karşılık Gelen Maddeler

Boyutlar	Maddeler
Fikri mülkiyet	M3,M4,M9,M10,M15,M17
Bilginin Doğruluğu	M1,M2,M5,M8,M16,M19
Gizlilik	M6,M7,M11,M12
Eşitlik	M13,M14,M18

Likert anketi, eğitimcilere belirlenen etik boyutlara yönelik görüşlerini ifade etme ve değerlendirme imkânı sağlamak adına uygun bir araç olarak tercih edilmiştir. Bu anket, eğitimcilerin fikri mülkiyet, bilgi doğruluğu, gizlilik ve eşitlik gibi etik konulardaki algılarını belirleme ve değerlendirme amacını taşımaktadır. Eğitimciler, her bir maddeye belirli bir derecede katılım veya katılmama düzeyini ifade ederek, ölçeğin her bir boyutu üzerinden değerlendirmelerini gerçekleştireceklerdir.

Likert anketleri, çoklu seçenekli ve derecelendirilmiş maddelerle anket türündeki araştırmalarda yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir. Bu anketler, katılımcılara belirli bir konu veya durumla ilgili duygu, düşünce veya davranışlarını belirleme ve ölçme konusunda esneklik sağlar. Bu çalışmada da öğretmenlerin içerik tasarımında etik kurallara olan yaklaşımlarını değerlendirmek amacıyla Likert anketinin kullanılması, katılımcılara geniş bir ölçüm yelpazesi sunma ve araştırmacılara detaylı veri toplama imkânı sağlama potansiyeli taşımaktadır.

Ankette yer alması planlanan maddeler araştırmacı ve alan uzmanı tarafından eğitimcilere uygun olacak şekilde tasarlanmıştır. Hazırlanan ankette branş, kademe fark etmeksizin tüm eğitimcilere uygun olmasına dikkat edilmiştir. Anket uzman görüşünün alınması için 4 haftalık süreç boyunca her hafta geri dönütler alınarak güncellenmiştir. 24 uzman bilgisine danışılarak maddeler aşağıda yer alan sınıflandırılmaya göre tekrar gözden geçirilmiştir.

Maddelerin Gözden Geçirilmesi ve İyileştirilmesi: Uygun olmayan maddeler, alınan geri bildirimlere dayanılarak gözden geçirilmiş ve netleştirilmiştir. Gereksiz ya da ilgisiz olan maddeler yenilenmiştir.

Uzman Geri Bildirimlerinin Entegrasyonu: Her madde, içerik ve dil uzmanlarından alınan geri bildirimlerle net ve doğru bir

şekilde ifade edilebilir hâle getirilmiştir.

Veri Analizi

Ölçeğin okunabilirliği, ilgi düzeyi ve kapsamlılığı ile ilgili olası sorunları tespit etmek üzere küçük bir eğitimci grubu ile pilot test uygulanmıştır. Pilot veriler toplandıktan sonra, ölçeğin güvenilirliği ve geçerliği ile ilgili istatistiksel oranlar sunulmuştur. Gerekli revizyonlar pilot test ve analizlere dayanarak yapıldıktan sonra, anket sonlandırılmış ve Google Formlar aracılığıyla yayınlanmıştır.

Eğitimcilerle yönelik anket, Google Forms aracılığıyla sanal ortamda tasarlanmıştır. Bu form, eğitimcilerle farklı bir tasarımla ulaşmayı ve verileri kolayca toplamayı hedeflemektedir. Ankete aşağıdaki linkten çevrimiçi olarak erişilebilir.

Uzman Değerlendirme Formunun Analizi

Açık ve uzaktan eğitimde öğretici etik sorumluluklarını ölçmek amacıyla geliştirilen anket maddeleri 24 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Değerlendirme sonuçlarına göre 2 anket sorusu anketten çıkartılmış ve 2 soruda da cümle kurgulama yanlışlığından dolayı düzeltmeler yapılmıştır. Uzman değerlendirme sonucuna göre anket %98 oranında uygun bulunmuştur. Uzman değerlendirme formunda her sorunun uygunluk oranları tabloda ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 2

Açık ve Uzaktan Eğitim İçerik Tasarımında Öğretici Etik Sorumlulukları Belirleme: Anket Geliştirme Çalışması Uzman Görüşü Değerlendirme Sonuçları

1. Öğrencilerle verilen geri bildirimlerde dürüst ve yapıcı olmaya dikkat ederim.	24 uzman tarafından değerlendirilmiş ve %100 uygun görülmüştür.
2. İçerik tasarımında paylaşılan bilgilerin doğruluğunu sağlamak için özen gösteririm.	24 uzman tarafından değerlendirilmiş 23 uygun görüş belirtmiştir 1 uzman uygun değil görüşü belirtmiştir ve %95,8 oranında uygun görülmüştür
3. İçerik tasarımında kullanılan görsel, işitsel materyallerin ve diğer kaynakların fikri mülkiyet haklarına saygı gösteririm.	24 uzman tarafından değerlendirilmiş ve %100 uygun görülmüştür
4. İçerik tasarımında kullanılan kaynakların belirtilmesinde kaynak gösterme kurallarına bağlı kalırım.	24 uzman tarafından değerlendirilmiş ve %100 uygun görülmüştür
5. İçerik tasarlarken kullanılan kaynakların güncel ve güvenilir olmasına dikkat ederim.	24 uzman tarafından değerlendirilmiş ve %100 uygun görülmüştür
6. İçerik tasarımında paylaşılan bilgilerin özel ve hassas bilgiler içermemesine dikkat ederim.	24 uzman tarafından değerlendirilmiş ve %100 uygun görülmüştür
7. İçerik tasarlarken bilgilerin gizliliğini sağlamak ve güvenliğini artırmak için şifreleme gibi gereken güvenlik önlemlerini alırım.	24 uzman tarafından değerlendirilmiş ve %100 uygun görülmüştür
8. İçerik tasarlarken içeriğin doğruluğunu sağlamak için gereken sorumluluğu alırım.	24 uzman tarafından değerlendirilmiş ve %100 uygun görülmüştür
9. İçerik tasarımında kullanılan materyallerin ve kaynakların fikri mülkiyet haklarına uygunluğuna dikkat ederim.	Uzman görüşleri sonucunda 3. Madde ile aynı anlam taşıdığı belirtilmiştir. Soru anketten çıkartılmıştır
10. İçerik tasarımında kullanılan görsel ve yazılı materyallerin kullanırken telif haklarına saygı gösteririm.	24 uzman tarafından değerlendirilmiş ve %100 uygun görülmüştür
11. İçerik tasarlarken paylaşılan bilgilerin gizliliğe uygun olarak korunmasını sağlarım.	24 uzman tarafından değerlendirilmiş ve %100 uygun görülmüştür
12. Öğrencilerin kişisel deneyimlerinin ve düşüncelerinin yer aldığı içeriklerin paylaşılmasında gizlilik ilkesine uygunluğuna dikkat ederim.	24 uzman tarafından değerlendirilmiş ve %100 uygun görülmüştür

13. Eğitim içeriğine dâhil edilen örnek olay ve senaryoların, öğrencilerin kültürel çeşitliliğine uygunluğuna duyarlı davranırım.	24 uzman tarafından değerlendirilmiş 23 uygun görüş belirtmiştir 1 uzman uygun değil görüşü belirtmiştir ve %95,8 oranında uygun görülmüştür
14. İçerik tasarlarken, öğrencilerin var olan eğitim materyallerine erişimi ve erişime engel olabilecek durumları önlemede sorumluluk hissederim.	Soru cümlesinde yanlış kurgulamadan dolayı uzman görüşleri doğrultusunda soru cümlesinde düzenleme yapılmıştır.
15. İçerik tasarımında teknolojik araçları kullanırken etik sorumluluklarımı dikkat ederim.	24 uzman tarafından değerlendirilmiş 23 uygun görüş belirtmiştir 1 uzman uygun değil görüşü belirtmiştir ve %95,8 oranında uygun görülmüştür
16. İçerik tasarımında bilgiyi sunarken adil ve tarafsız olurum.	24 uzman tarafından değerlendirilmiş ve %100 uygun görülmüştür
17. İçerik tasarlarken açık ve uzaktan eğitimde kullanılan teknolojilerin kullanımında etik kurallara uyarım.	Uzman görüşleri doğrultusunda 15 ve 17. maddeler aynı anlam taşıdığı için 17 madde çıkartılmıştır.
18. İçerik tasarlarken öğrencilere eşit fırsatlar sunar ve ayrımcılığın önüne geçerim.	24 uzman tarafından değerlendirilmiş ve %100 uygun görülmüştür.
19. İçerik tasarımının değerlendirme aşamasında dürüst ve şeffaf geri bildirimler sağlarım.	24 uzman tarafından değerlendirilmiş 23 uygun görüş belirtmiştir 1 uzman uygun değil görüşü belirtmiştir ve %95,8 oranında uygun görülmüştür

Bulgular ve Yorumlar

Anketin geliştirilme sürecinin birinci aşaması, Açık ve uzaktan eğitimde içerik tasarımının önemini belirlenmesi ve bu konunun uzmanları olan öğreticilerin bu konudaki farkındalıklarını görmek ve içerik tasarımında problem durumunu ortaya koymaktır. Konunun açık ve uzaktan eğitimin tüm paydaşlarının farkında olması gereken ve içerik tasarlarken göz ardı edilmeyecek kadar önemli olduğunu görülmektedir. Açık ve uzaktan eğitim içerik tasarımında öğretici etik sorumluluklarının belirlenmesinde ve bu konunun paydaşlarına içerik tasarımında yardımcı olacağı düşünülmektedir. Öğreticiler içerik tasarlarken her ne kadar etik konulara dikkat etseler de literatürde bu konu ile ilgili araştırmaların az olduğu görülmüştür. Açık ve uzaktan eğitim paydaşlarına yönelik yapılan bu çalışmada içerik tasarlarken etik sorumluluklarının belirlemek amacıyla geliştirilen anket öğreticiler açısından önem arz etmektedir. Anket geliştirme sürecinin ikinci aşamasında, amaca yönelik madde havuzu oluşturulmuştur. Buna yönelik olarak;

- Alanyazın taraması yapılmış,
- Konu alanı uzmanları, ölçme değerlendirme uzmanları, uzaktan eğitim de tecrübeli öğretmenler ile görüşmeler yapılmış,
- Açık ve uzaktan eğitim paydaşlarına yönelik yapılan bu çalışmada içerik tasarlarken etik sorumluluklarına ilişkin mevcut ölçme araçları gözden geçirilmiştir.

Bu sonuç, geliştirilecek anketin dört temel boyutunun oluşturulmasını sağlamıştır. Bu boyutlar “Fikri Mülkiyet, Bilginin Doğruluğu, Gizlilik, Eşitlik” olarak belirlenmiştir. Belirlenen alt boyutlara yönelik, ilk olarak 21 maddelik bir taslak form oluşturulmuştur. Uzman geri dönütleri ile gereksiz maddelerin çıkarılması ve bazılarının da birleştirilmesi gibi işlemlerin sonucunda kalan madde sayısı 19 olmuştur. Bu aşamanın sonucunda, dört temel alt boyuttan oluşan 19 maddelik 5 seçenekli likert türü ölçekli “Açık ve uzaktan eğitim paydaşlarına yönelik yapılan bu çalışmada içerik tasarlarken etik sorumlulukları belirleme Anketi Taslak Formu” ortaya çıkarılmıştır.

Taslak formun her bir soru için kapsam geçerliliği hesaplanıp uygun kapsam geçerliliği açısından uygun olmayan sorular taslak formadan çıkartılmıştır. Tablo 2’de anket sorularının kapsam geçerlilik oranları verilmiştir.

Kapsam Geçerlilik Oranlarının Hesaplanması ve Tablo Oluşturulması

Uzman görüşüne başvurma ve ön uygulama anket formu oluşturma aşamasında anket oluşturmanın, oluşturulan anket formun kapsam geçerliliğini test etmek amacıyla uzmanlara gönderilecek olan, “Açık ve Uzaktan Eğitim İçerik Tasarımında Öğretici Etik Kurallarını Belirleme Formu” oluşturulmuştur. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Formun birinci bölümünde, konu alanı uzmanlarına yönelik sunuş yazısı, sunuş yazısında uzmanlara, anketin hedefi ve amacı hakkında bilgi

verilmiştir. İkinci bölümde, öngörülen boyutların altında verilen maddeler için uzmanlardan, maddenin amacına uygunluğuna ve gerekliliğine, maddenin yer aldığı temel ve alt boyuta uygunluğuna, ifadelerin doğruluğuna ve anlaşılabilirliğine dair değerlendirmeler yapmaları için üç seçeneğe (Uygun, Yararlı/Yararsız, Uygun Değil) bir form ile değerlendirmeleri istenmiştir. Konu alanı uzmanları, anketin kapsam geçerliliğine ilişkin görüşleri ilk olarak uyuşma oranları hesaplanarak değerlendirilmiştir. Daha sonra, Lawshe (1975) tekniği olarak da bilinen bir teknik ile anket maddelerine ilişkin Kapsam Geçerlik Oranları (KGO) hesaplanmıştır. KGO'lar, uzmanların ankette bulunan bir maddeye yönelik herhangi görüşleri toplanarak aşağıdaki formülün uygulanmasıyla elde edilmektedir (Yurdugül, 2005).

$$KGO = \frac{N_G}{\frac{N}{2}} - 1 \quad N_G: \text{Maddeye ilişkin "Uygun" görüşünü belirten uzman sayısı} \quad N: \text{Toplam uzman sayısı}$$

$\alpha=0,05$ anlamlılık seviyesinde KGO'ların minimum değerleri

Tablo 3

$\alpha=0,05$ anlamlılık düzeyinde KGO'ların minimum değerleri

Uzman Sayısı	Minimum Değer	Uzman Sayısı	Minimum Değer
5	0,99	13	0,54
6	0,99	14	0,51
7	0,99	15	0,49
8	0,78	20	0,42
9	0,75	25	0,37
10	0,62	30	0,33
11	0,59	35	0,31
12	0,56	40+	0,29

* $\alpha=0,05$

Veneziano
ve
Hooper
(1997)
tarafından

tablolaştırılmıştır (Tablo 3). Uzman sayısı ile ilişkili olarak minimum KGO değerleri, maddenin istatistiksel olarak anlamlılığını ifade etmektedir (Yurdugül, 2005).

Ankette bulunan maddelere yönelik KGO'ları belirlendikten sonra, anketin tümüne yönelik Kapsam Geçerlilik İndeksleri (KGİ) hesaplanmıştır. KGİ, $\alpha=0,05$ düzeyinde anlamlı olan ve nihai forma alınacak maddelerin toplam KGO ortalamaları üzerinden elde edilmektedir; fakat ankette ölçülmek istenen boyut birden fazla ise KGİ'nin her bir boyut için ayrı ayrı hesaplanması gerekmektedir (Yurdugül, 2005). Ankette KGİ'leri her bir boyut için ayrı ayrı hesaplanmıştır. Araştırma kapsamında değerlendirme 24 uzman ile yapılmış, KGO ve KGİ'lerin 0,05 düzeyindeki minimum değeri 0,37 olarak kabul edilmiştir (Tablo 3).

Tablo 3 incelendiğinde her bir madde için hesaplanan KGO değerlerinin, 0,45 ile 1,00 arasında değiştiği ve belirlenen 0,37'lük KGO ölçütünü tüm maddelerin sağladığı görülmüştür. Her boyut için ayrı ayrı hesaplanan KGİ'lerin ise 0,70 ile 1,00 arasında değiştiği ve belirlenen ölçütü sağladığı tespit edilmiştir.

Tablo 4

Madde Analizleri Kapsam Geçerlilik Oranları ve Anket Boyutları Kapsam Geçerlilik İndeksleri

Alt Boyutlar	Maddeler	Gerekli	Yararlı/Yararsız	Gereksiz	Uyuşma oranları	Kapsam Geçerlik Oranı
Fikri Mülkiyet	M3	24	0	0	100	1
	M4	24	0	0	100	1

	M9	24	0	0	100	1
	M14	23	1	0	95,8	0,91
Bilginin Doğruluğu	M1	24	0	0	100	1
	M2	23	1	0	95,8	0,91
	M5	24	0	0	100	1
	M8	24	0	0	100	1
	M15	23	1	0	95,8	0,91
	M17	23	1	0	95,8	1
	Gizlilik	M6	24	0	0	100
M7		24	0	0	100	1
M10		24	0	0	100	1
M11		24	0	0	100	1
Eşitlik	M12	24	0	0	100	1
	M13	23	1	0	95,8	0,91
	M16	24	0	0	100	1

Toplam Uzman Sayısı:24

KGÖ: 0,37

KGİ(Fikri Mülkiyet): 0,97

KGİ(Bilginin Doğruluğu): 0,97

KGİ(Gizlilik): 1

KGİ(Eşitlik): 0,97

Dördüncü Aşamada 11 öğreticiye yapılan ön uygulama anket formuna son halini vermiştir. Ön uygulama, tasarımı yapılan anketin geçerlilik ve güvenilirliğinin gözleme dayalı verilerle incelendiği bir süreçtir (Büyüköztürk, 2005). Kapsam geçerliliğine ilişkin uzman geri dönütleri alındıktan sonra maddeler yeniden kontrol edilerek uzman önerileri doğrultusunda ilgili maddelerde ve boyutlarda iyileştirmeler yapılmış ve “Açık ve Uzaktan Eğitim İçerik Tasarımında Öğretici Etik Sorumlulukları Anketi Ön Uygulama Formu” oluşturulmuştur. Ön uygulama formu, araştırmanın amacı ve kapsamı çerçevesinde hedeflenen kitleyle yakın özellikleri yansıtan benzer örneklemelere uygulanmış, soruların anlaşılabilirliği, cevap verilebilirliği ve güvenilirliği incelenerek analiz edilmiştir. Anket, 4 farklı boyutta bağımsız sorulardan oluşmaktadır ve her boyuttaki sorular farklı özellikleri yansıtan bir anket özelliği taşımaktadır.

Büyüköztürk'e göre (2005), bir anket, farklı konulardaki görüşler, düşünceler veya bilgileri ölçmek ya da katılımcıların demografik özelliklerini tespit etmek amacıyla tasarlanabilmektedir. Bu tür bağımsız sorular içeren anketlerde, soruların netliği, cevaplana bilirliliği, amaçla uyumluluğu ve güvenilirliği gibi özellikler önem taşır. Bu tür anketlerin pilot uygulaması, hedeflenen örneklem büyüklüğünün yaklaşık %5'i ile gerçekleştirilebilir.

Tablo 5

Ön uygulama aşamasında örneklemelerin anket sorularına verdiği cevaplar

	M 1	M 2	M 3	M 4	M 5	M 6	M 7	M 8	M 9	M 10	M 11	M 12	M 13	M 14	M 15	M 16	M 17
Ö1	5	5	5	4	5	5	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Ö2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3

Ön	Ö3	5	5	5	5	5	4	5	4	3	5	5	5	4	5	5	5	5
	Ö4	5	5	5	5	5	5	3	3	5	5	4	5	5	5	4	5	5
	Ö5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
	Ö6	5	5	5	4	5	5	3	5	5	5	4	4	5	5	5	5	5
	Ö7	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	3	5	5	5	5
	Ö8	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
	Ö9	5	5	5	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5	5	5	5	5
	Ö10	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
	Ö11	5	5	5	5	5	3	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5

uygulama aşamasında anketimiz 11 örnekleme uygulanmıştır. Ön Uygulamada, örneklem anketi 10 ila 12 dakika gibi bir sürede cevaplanmışlardır. Ön uygulama sonucunda anket sorularına yönelik herhangi bir olumsuz dönüt olmamıştır. Bu nedenle ankette herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Bu çalışmanın sonucunda, "Açık ve Uzaktan Eğitim İçerik Tasarımında Öğretici Etik Sorumlulukları Belirleme Anketi" olarak isimlendirilen geçerli ve güvenilir bir anket çalışması yapılmıştır. Bu anket Açık ve Uzaktan Eğitim İçerik Tasarımında Öğretici Etik Sorumlulukları ile ilgili olarak, açık ve uzaktan eğitimde içerik tasarlayan öğretmenlere tasarımda etik boyutta dikkat edilmesi gereken konuları tüm boyutları ile ele alınmıştır.

Bundan sonra yapılacak araştırmalarda; Açık ve uzaktan eğitimde içerik tasarlarken öğretmenlere yüklenen sorumlulukları ve bunların etik boyutlarıyla görmemizi sağlayarak öğretmenlere farkındalık sağlayacaktır.

Bilgilendirilmiş Onam: Çalışmadaki katılımcılardan onam alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Tüm yazarların her bir bölümde eşit katkısı olmuştur.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Informed Consent: Consent was obtained from participants in this study

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: All authors contributed equally to each chapter.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Abdulkadir, K. (2015). Açık ve uzaktan öğrenmede ders tasarımı: bilim etiği dersi örneği. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 91-107.
- Aydemir, M. (2018). *Uzaktan Eğitim Program, Ders ve Materyal Tasarımı*. Erzurum: Eğitim Yayınevi.
- Berge, Z. L., & Mrozowski, S. (2001). Review of research in distance education: 1990 to 1999. *American Journal of Distance Education*.15(3), 5-19
- Brookfield, S. (1988). Ethical dilemmas in evaluating adult education programs. R. G. Brockett (Ed.), *Ethical issues in adult education* içinde (ss. 88-102). New York: Teachers College Press.
- Büyükköztürk, Ş. (2005). Anket Geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 133-151.
- Cervero, R. M., & Wilson, A. L. (1994). *Planning responsibly for adult education: .4 guide to negotiating power and interests*. San Francisco Jossey-Bass.
- Çakır, Ö., Calp, M. H., & Doğan, A. (2015). Uzaktan eğitimde içerik geliştirme süreci: Gazi Üniversitesi bilişim enstitüsü örneği. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 1-20.
- Day, M. J. (1988). Educational advising and brokering: The ethics of choice. R. G. Brockett (Ed.), *Ethical issues in adult education* içinde (ss. 11 132). New York: Teachers College Press.

- Dick, W., Carey, L., & Carey, J. O. (2015). *The systematic design of instruction* (8th ed.). Pearson.
- Farahani, M. F. (2012). Ethics principles in distance education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 46, 890-894.
- Köksal, K. (2013, Eylül). *Uzaktan eğitimde akademisyenlerin etik ilkeleri*. 22. Eğitim Bilimleri Kurultayı Bildiri Özetleri içinde (ss.1-9), Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Yayınları.
- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel Psychology*, 28, 563–575.
- Metin, M. ve Korkman, N. (2021). Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunları belirlemeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirme çalışması. *Eğitim Teknolojileri ve Çevrimiçi Öğrenme Dergisi*, 4(2), 215-235.
- Özkaş, S. (2010). Eğitim içerikleri hazırlamada interaktif uygulamalar. Telli Yamamoto G., Kesim, U. Demiray, M., *Türkiye'de E-Öğrenme: Gelişmeler ve Uygulamalar* (s. 203-236). Ankara: Cem Web Ofset.
- Pratt, D. D. (1998). Ethical reasoning in teaching adults. M. W. Galbraith (Ed.), *Adult learning methods: A guide for effective instruction* içinde (2 ed., ss. 113-125). Malabar, FL: Krieger.
- Sharma, R. C. (2004). Learning at a Distance in India: A History. *Asian Journal of Distance Education*, 2 (2)
- Tatlı, C., & Koca, B. U. (2023). Uzaktan eğitimde etik kodlar. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 199-214.
- Veneziano L. ve Hooper J. (1997). A method for quantifying content validity of health-related questionnaires. *American Journal of Health Behavior*, 21(1),67-70.
- Yurdugül, H. (2005). Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Kapsam Geçerliliği için Kapsam Geçerlik İndekslerinin Kullanması. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi (s. 1-5). Denizli: Pamukkale Üniversitesi.

EKLER

SUNUŞ YAZISI

Saygıdeğer Katılımcılar,

Bu çalışmada, açık ve uzaktan eğitimde içerik tasarımında öğretici etik kurallarını belirlemeye yönelik gerçekleştireceğimiz anket geliştirme çalışmasını siz değerli katılımcılara sunmaktan memnuniyet duyuyoruz.

Eğitim, toplumumuzun temel yapı taşlarından biri olarak, bireylerin etik değerlerini şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, eğitim süreçlerinin etik ilkelerle uyumlu olması, bireylerin olumlu davranışlar geliştirmelerine ve toplumlarına daha değer katan bireyler olmalarına katkı sağlamaktadır.

Araştırmamızın temelinde, açık ve uzaktan eğitimde etik konuların daha fazla ele alınması ve bu konuda bir çerçeve oluşturulması ihtiyacı bulunmaktadır. Geliştireceğimiz anket, öğreticilerin içerik tasarımında karşılaştıkları etik sorumlulukları belirleyebilme, analiz edebilme ve bu sorumlulukları değerlendirebilmeleri adına bir araç sunmayı amaçlamaktadır.

Araştırmamızın kuramsal çerçevesi, öğretim tasarımı, açık ve uzaktan eğitim ve etik ilkelere odaklanarak şekillenmiştir. Temel hedefimiz, öğrenci odaklı öğretim tasarım modelleri ile etik kuralların içerik tasarımına entegrasyonunu güçlendirmektir. Bu noktada, yapılan literatür taraması, uzaktan eğitimde içerik tasarımındaki etik konuların henüz yeterince ele alınmadığını göstermektedir. Bu boşluğu doldurarak öğreticilerin içerik tasarımında dikkate almaları gereken etik kuralları belirleyip, öğrencilere adil ve kaliteli bir öğrenme deneyimi sunmayı hedeflemekteyiz.

Bu çalışma, eğitimde etik değerlerin önemine vurgu yaparak ve bu değerlerin içerik tasarımında uygulanmasını sağlayarak, açık ve uzaktan eğitimde içerik tasarımında öğreticilerin etik sorumluluklarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Siz değerli katılımcıların katkılarıyla geliştireceğimiz ölçeğin, eğitimde etik standartları iyileştirmeye yönelik önemli bir adım olacağına inanıyoruz.

Teşekkür ederiz. Saygılarıyla,

Nazmi Sarıgül

Belma Kesgin Ezgi

Uğur Demirci

Mukaddes Gezmiş Gündoğdu

ARAŞTIRMA BİLGİ VE ONAY FORMU

Araştırmanın Başlığı: Açık ve Uzaktan Eğitim İçerik Tasarımında Öğretici Etik Kurallarını Belirleme: Anket Geliştirme Çalışması

Araştırmacılar: Nazmi Sarıgül, Belma Kesgin Ezgi, Uğur Demirci, Mukaddes Gezmiş Gündoğdu

Araştırmanın Amacı: Bu araştırma, öğreticilerin açık ve uzaktan öğrenmede içerik tasarımında sergiledikleri etik sorumlulukları ölçmek ve analiz etmek amacıyla taşınmaktadır. Katılımınız, bu alandaki etik sorumlulukların anlaşılması ve geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Katılımcı Bilgilendirmesi:

Bu ankete katılmadan önce, aşağıdaki bilgileri dikkatlice okuyunuz:

- Gizlilik ve Anonimlik:** Verileriniz tamamen gizli tutulacak ve sadece araştırmacı tarafından kullanılacaktır. Katılımcıların isimleri veya kişisel bilgileri raporlarda kullanılmayacaktır.
- Görev ve Sorumluluklar:** Katılımcılardan, ankete katılarak soruları eksiksiz ve dürüst bir şekilde cevaplamaları beklenmektedir.

3. **İstedığınız Zaman Çıkma Hakkı:** Katılımcılar, herhangi bir aşamada ankete katılmaktan çekilebilirler. Ankete başladıktan sonra çıkmak isteyen katılımcılar, herhangi bir neden belirtmeksizin çıkabilirler.

Onay:

Bu formu okudum ve içeriğini anladım. Araştırmaya gönüllü olarak katılıyorum. Verilerimin gizliliğini ve anonimliğini sağlamak amacıyla araştırmacının belirttiği yönergeleri takip edeceğim.

İmza: _____ Tarih: _____

ANKET CEVAPLAMA YÖNERGESİ

Saygıdeğer katılımcı,

Açık ve uzaktan eğitim içeriği tasarlayan öğretmenlerin, içerik tasarımında etik davranışlarını belirlemek ve etik sorumluluklarını ölçmek amacıyla bir anket geliştirme çalışması yürütmekteyiz. Bu çalışma kapsamında, açık ve uzaktan eğitim içerik tasarımında uyulması gereken etik kuralları belirlemek ve bu kuralların öğretmenlerin kendi davranışlarını değerlendirmelerine yardımcı olacak bir anket geliştirmektir.

Anketimiz 5'li Likert tipi bir anket olup, her bir ifade için "Kesinlikle katılıyorum", "Katılıyorum", "Kararsızım", "Katılmıyorum", "Kesinlikle katılmıyorum" şeklinde beş seçenek bulunmaktadır. Anketi yanıtlamak için yaklaşık 15 dakikanızı ayırmanızı rica ederiz. Anketimiz tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır ve katılımanız için herhangi bir maddi veya manevi karşılık bulunmamaktadır.

Anketimize vereceğiniz yanıtlar, anket geliştirme çalışmamızın amacı doğrultusunda kullanılacaktır.

Anketimize katılımanız için teşekkür ederiz.

Saygılarımızla,

Araştırma Ekibi: Nazmi Sarıgül, Belma Kesgin Ezgi, Uğur Demirci, Mukaddes Gezmiş Gündoğdu

Sorular

Google Formlar Linki

<https://forms.gle/azRJMm9BYEttjwgX9> → 5'li Likert anket

<https://forms.gle/mHNgjox3RW3ZoCMj8> → Uzman Değerlendirme Formu